

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.153 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Цивільно-правові договори у сфері інноваційної діяльності» 14 лютого 2024 року.

Холявка Софія Володимирівна, 23.09.1993 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2015 році закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка, отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство», здобула ступінь магістра та отримала професійну кваліфікацію «Магістр права». У вересні 2016 року поступила на навчання в аспірантуру кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, форма навчання очна (вечірня), яку завершила у вересні 2021 року.

Працює викладачем кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського МОН України, м. Львів, з 09.2015 року до цього часу.

Дисертацію виконано на кафедрі цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Якубівський Ігор Євгенович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Холявка С.В. Поняття, ознаки договорів інноваційного характеру та їх місце в системі цивільно-правових договорів. Право і суспільство. 2023. № 3. С. 420-425.
DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.63>
2. Холявка С.В. Особливості правового регулювання договорів про створення інновацій. Держава та регіони. Серія: Право. 2023. № 3. С. 346-352.
DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.3.55>
3. Холявка С.В. Договір в механізмі правового регулювання інноваційної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №10.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/33>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Коссак Володимир Михайлович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надав зауваження:

1. На думку дисертантки термін «об'єкт інновацій» є некоректним, оскільки сама інновація є об'єктом – результатом інтелектуальної діяльності людини. Водночас авторка підкреслює в п. 2 висновків, що основою будь-якої інновації є об'єкт права інтелектуальної власності, на основі якого запроваджуються нові або вдосконалюються існуючі об'єкти права інтелектуальної власності. Доцільно розмежовувати поняття «об'єкт інновацій» та категорію «інноваційний продукт».

2. Дисертантка стверджує, що предметом договору інноваційного характеру є умова про зобов'язання сторони, виконання якої має для змісту договору вирішальне значення (с. 87). Однак саме договір (його умови) формують зміст зобов'язального правовідношення, яке виникає на підставі названого юридичного факту. Виконання всіх умов договору свідчить про його належне виконання. Лише після погодження сторонами предмету інноваційного договору, поряд з іншими істотними умовами, виникає зобов'язання сторін.

2. Кодинець Анатолій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Не можемо повною мірою погодитися із положенням автора, викладеним на с. 151 роботи про те, що «договір є джерелом правового регулювання локального характеру, ефективним правовим засобом визначення прав та обов'язків сторін, зокрема у сфері інноваційної діяльності». Авторка вірно відзначає, що «цивільно-правовий договір виступає ефективним джерелом правового регулювання відносин учасників інноваційної діяльності в усіх формах та на усіх стадіях її здійснення...», водночас, як вбачається, певним чином суміщає поняття «локальне» та «індивідуальне правове регулювання». Цивільно-правовий договір поширює свій регламентаційний вплив, насамперед, на сторони конкретного договірного зобов'язання, тому може бути охарактеризований у межах визначених законодавством, насамперед, джерелом індивідуального регулювання відносин його сторін. Водночас, локальне регулювання передбачає поширення свого впливу на більш широке коло учасників відповідних правових відносин. Наприклад, джерелом локального регулювання може бути статут юридичної особи чи правила внутрішнього трудового розпорядку, дія яких поширюються на всіх працівників відповідної юридичної особи, а не лише на сторони конкретного договору.

2. Потребує додаткової аргументації положення, викладене на с. 153 роботи, про те, що «у більшості випадків до договорів інноваційного характеру законом не встановлено спеціальних вимог щодо їх форми, однак враховуючи їх суб'єктний склад та неспівпадіння в часі їх укладення та виконання, такі договори підлягають укладенню у письмовій формі. Водночас, у роботі вірно наголошено, що

«основою для будь-якої інновації є об'єкт права інтелектуальної власності, на основі якого запроваджуються нові або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги» (с.150 роботи). Відтак, оскільки розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі договорів, укладених у письмовій формі (ч. 2 ст. 1107 ЦК України), то письмова форма договорів у сфері інноваційної діяльності зумовлюється, не скільки їх суб'єктивним складом чи характером виконання, а насамперед, їх об'єктом (яким є інновації як результати інтелектуальної, творчої діяльності) та предметом таких договірних моделей, яким є розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. У цьому зв'язку, потребує також уточнення пропозиція про «усунення із законодавства норми, якими запроваджений наслідок недотримання письмової форми договору у вигляді його нікчемності» (с. 150 роботи).

3. Не можемо цілковито підтримати позицію дисертантки щодо визначення правової природи договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт як договору про виконання робіт (с. 154 роботи), тобто його віднесення до договорів підрядного типу.

При цьому, у роботі вірно наголошено, що такий договір відрізняється від підрядних договорів предметом, алеаторним характером та іншими ознаками договору. Відзначимо, договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт, спрямовані не лише на виконання певної роботи (як це має місце для договору підряду метою якого є виготовлення, обробка, переробка, ремонт речі або виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові (ч. 2 ст. 837 ЦК України), а, насамперед, мають на меті проведення наукових досліджень, створення нової технології, розробку дослідного зразка тощо, Зазначені договори спрямовані на створення нових об'єктів інтелектуальної власності, відтак авторка цілком слушно у підрозділі 3.1. роботи їх відносить саме до договорів щодо створення інновацій.

4. У тексті роботи дисертантка оперує терміном «договір про трансфер інновацій» (зокрема, у назві п.3.2.), на підставі якого «від володільця до набувача переходять знання (в тому числі об'єкти технології), необхідні для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем» (с. 155). До таких договорів у роботі віднесено ліцензійний договір, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, договір комерційної концесії (франчайзингу), інші договори (в тому числі непомінені та змішані) щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Підтримуючи зазначений підхід, все є наголошуємо на потребі більш чіткої конкретизації позиції щодо співвідношення зазначеного терміну з категорією «договір про трансфер технологій», нормативне визначення та істотні умови якого регламентуються положеннями Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

3. Зайцева-Калаур Інна В'ячеславівна, кандидат юридичних наук, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Так, чіткого та однозначного підходу потребує співвідносне використання у роботі понять «інтелектуальна» і «творча» діяльність. Так, у авторському визначенні інновації використано словосполучення «інтелектуальної, в тому числі творчої» (с. 23); на с. 38 у ході розгляду інновації як об'єкта вказані поняття використовуються також через кому, проте без уточнення «в тому числі» («інтелектуальної, творчої діяльності»), а на с. 64 інновацію запропоновано розглядати як «результат наукової, науково-технічної та іншої інтелектуальної творчої діяльності». Іноді у роботі поняття «інтелектуальна» використовується без поєднання з поняттям «творча» (с. 44). Вказаний різнопрояв використання у дисертації понять «інтелектуальна» і «творча» не тільки не забезпечує автентичний підхід до моделювання дефініції «інновації» у новизні та висновках, але і унеможливорює з'ясувати позицію авторки щодо змістовного навантаження цих понять та їх співвідношення.

2. Позитивно сприймаючи пропозицію дисертантки розширити коло суб'єктів інноваційної діяльності та включити у це коло державу, державні органи та органи місцевого самоврядування, необхідно зауважити, що без належної дослідницької уваги залишена можливість участі в інноваційній діяльності Автономної Республіки Крим та територіальних громад, як учасників цивільних правовідносин. З огляду на зроблені у роботі висновки така участь без належного обґрунтування не розглядається.

3. Розглядаючи особливості укладання договорів у сфері інноваційної діяльності, дисертантка звертає увагу, що на стадії переддоговірних перемовин учасниками цих перемовин часто розкривається інформація, яка є об'єктом правової охорони. Однією із правових гарантій того, що така інформація не буде розголошена третій особі, є укладання договору про не розголошення інформації (NDA). З огляду на непоіменованість цієї договірної моделі та динаміку її застосування в сфері інноваційної діяльності, у роботі доречно було би більше уваги приділити особливостям укладання та виконання такого роду договорів. Ще однією договірною моделлю у сфері інноваційної діяльності, що мінімізує ризики розкриття інформації є опційний договір, який укладається особами, котрі зацікавлені у реалізації ліцензійних договорів. Така договірна модель недостатньо досліджена у вітчизняній доктрині. Вважаємо, що рецензована робота могла б стати одним наукових доробків, присвячених опційним договорам.

4. Герц Алла Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На с. 130 дисертації, характеризуючи договори про трансфер інновацій, дисертантка зазначає, що за цими договорами від володільця до набувача переходять

знання (в тому числі об'єкти технології), необхідні для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, здобуті в результаті наукової, науково-технічної та іншої інтелектуальної діяльності людини. Така позиція авторки потребує уточнення в частині того, чи можуть знання як такі вважатися об'єктами цивільного обороту і, відповідно, переходити на підставі договору від одної особи до іншої.

2. Аналізуючи особливості договорів на виконання науково-дослідних робіт, здобувачка звертає увагу на творчий характер таких договорів (с. 120). У цьому відношенні постає питання, наскільки коректно вести мову про творчий характер договору як такого. Тим більше, що на с. 25 стосовно тих же договорів на виконання науково-дослідних робіт здобувачка веде мову про творчий характер робіт, які виконуються за такими договорами.

3. Досліджуючи особливості створення і діяльності технопарків, здобувачка на с. 138 дійшла висновку, що технопарки в Україні можуть діяти у двох формах – корпоративній та договірній. Вбачається доцільним додаткове обґрунтування такого висновку в контексті ознак, за якими виокремлені ці дві форми діяльності технопарків та практичного значення такого розмежування.

5. Юркевич Юрій Миколайович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Дисертантка пропонує викласти ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» у такій редакції: «Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути держава в особі відповідних державних органів, органи місцевого самоврядування, фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність» (с. 113 дисертації). Водночас, відповідно до ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», окрім перелічених вище, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності визначено також «об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність». Відтак, потребує уточнення позиція авторки, щодо доцільності зазначення у ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» серед суб'єктів інноваційної діяльності «об'єднань без статусу юридичної особи».

2. Здобувачка вказує, що договором інноваційного характеру є домовленість двох або більше сторін, на підставі якої виникають, змінюються або припиняються їх права та обов'язки у сфері інноваційної діяльності (с. 151 дисертації). Водночас, у даному визначенні доцільно було б навести й інші ознаки (окрім сфери інноваційної діяльності), які є характерними для договорів інноваційного характеру.

3. На думку дисертантки, договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт за своєю юридичною спрямованістю є

договором про виконання робіт, однак відрізняється від підрядних договорів предметом (в підрядних договорах предметом є уречевлений результат роботи), алеаторним характером та іншими ознаками договору. Також, авторка вказує, що, враховуючи творчий характер договорів на виконання науково-дослідних робіт, їх наукоємність та неможливість точного передбачення імовірності досягнення запланованого сторонами результату, такі договори слід вважати алеаторними (ризиковими). Дещо нижчий ступінь алеаторності притаманний виконанню дослідно-конструкторських та технологічних робіт, тому у разі виявлення неможливості досягнення результату внаслідок обставин, що виникли не з вини виконавця, замовник зобов'язаний тільки відшкодувати витрати виконавця (с. 154 дисертації). Позаяк, видається, що творчий характер договорів на виконання науково-дослідних робіт, їх наукоємність тощо не можуть свідчити про однозначну неможливість точного передбачення імовірності досягнення запланованого сторонами результату. Тому, віднесення цих договорів до категорії алеаторних є дискусійним. При цьому, цікаво було б почути точку зору дисертантки щодо того, чи можуть зазначені договори в окремих випадках бути алеаторними, а в інших – комутативними (не алеаторними)?

Загальна оцінка роботи і висновок.

Дисертація **Холявки Софії Володимирівни на тему «Цивільно-правові договори у сфері інноваційної діяльності»** є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності. Роботу присвячено дослідженню особливостей правового регулювання цивільно-правових договорів у сфері інноваційної діяльності. Обґрунтовано, що інноваційна діяльність проходить певні етапи, які можна назвати інноваційним циклом. Запропоновано визначення інновації, договору інноваційного характеру та класифікацію договорів інноваційного характеру за критерієм їх юридичної спрямованості на договори інноваційного характеру та супутні договори у сфері інноваційної діяльності. Визначено особливості суб'єктного складу та порядок укладення договорів інноваційного характеру.

Дисертаційна робота **Холявки Софії Володимирівни на тему «Цивільно-правові договори у сфері інноваційної діяльності»** за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами) «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – **Холявка Софія Володимирівна** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 м.г.г.г.г. членів ради,

«Проти» – 4 м.г.г.г.г. членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.153 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Холявці Софії Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ
35.051.153

проф. Володимир Коссак

